

ATELIERDAG 19 MEI 2022

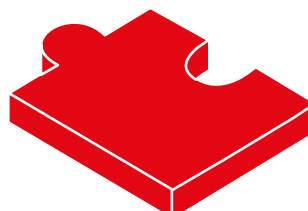
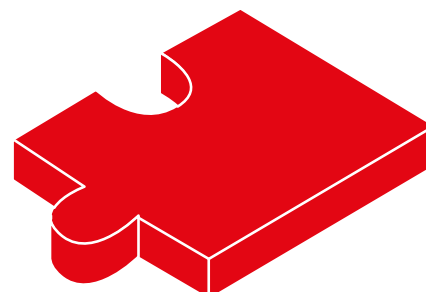
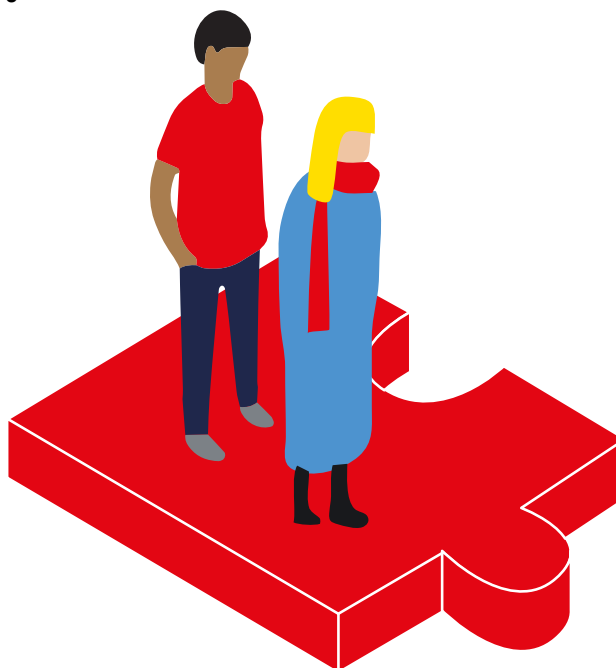
Programmaboekje

Locatie:

De Observant
Stadhuisplein 7, Amersfoort

Tijd:

9u30-17u00

ATELIERPDAG 19 MEI

Op het programma

Binnenkort is het zover en zien we elkaar voor het eerst in grote getalen in levenden lijve! We laten de schermen achter ons en reizen naar Amersfoort, waar we in het hart van de stad worden verwelkomd in De Observant (Stadhuisplein 7, Amersfoort). Tijdens de atelierdag zullen we in een marktopstelling ideeën uitwisselen, brainstormen rond vier thema's en ons laten inspireren door verfrissende inzichten van professor Marco te Brömmelstroet. Wij kijken er alvast naar uit jullie daar te ontmoeten!

Ben je nog niet ingeschreven? Schrijf je dan nu [hier](#) in!

9u30 - 12u30: Markt

We starten in de ochtend met een inspirerende markt. Hier presenteren de ontwikkelteams aan elkaar waar ze nu staan, delen ze materiaal en benoemen ze ambities. De uitnodiging staat open voor alle deelnemers om bij elkaar langs te gaan, tips te geven aan elkaar en kennis uit te wisselen.

12u30 - 13u30: Lunch

13u30 - 15u15: Vier middagsessies

Na de lunch gaan we verder aan de slag aan vier werktafels. Deze keer staan de cases van de City Deal centraal en kijken we vanuit de vier clusters van cases naar relevante thema's, zowel voor casehouders als voor ontwikkelteams. Op deze manier leggen we gezamenlijk bloot waar nog verder onderzoek of uitwisseling gewenst is en hoe dit een plek kan krijgen in de City Deal Openbare Ruimte. Zie hoofdstuk 'Uitwerking vier middagsessies' voor de opdeling van de vier sessies.

15u15 - 15u30: Pauze

15u30 - 16u15: Inspirerende presentatie prof. Dr. Marco te Brömmelstroet

Als intermezzo in het programma volgt een inspirerende lezing van professor dr. Marco te Brömmelstroet, ook wel bekend als 'de fietsprofessor'. In zijn onderzoek herdenkt hij de relaties tussen mobiliteit, de stad en de samenleving. Zo creëert hij een inspirerend denkkader voor de City Deal om de transitie naar een geïntegreerde openbare ruimte te realiseren.

16u15 - 17u00: Terugkoppeling

De inzichten uit de middagsessies, de markt en de presentatie worden gedeeld met elkaar en we benoemen gezamenlijk vervolgstappen.

UITWERKING VIER MIDDAGSESSIES

Tijdens de vier middagsessies verscherpen we in de setting van een open brainstorm de thema's waarrond we verder willen uitwisselen in het kader van de City Deal Openbare Ruimte. Ze vertrekken vanuit de vier clusters van cases en zoomen in op het Droomproces dat is weergegeven op de poster: Waar gaat het nu al goed, waar moeten we op doorpakken? De inhoudelijke motivering achter deze vier clusters en hoe het droomproces tot stand kwam, staat uitgelegd in het volgende hoofdstuk. De middagsessies nemen de inzichten van de markt mee en verdiepen zich vervolgens in één thema waarrond we gezamenlijk benoemen wat de nodige vervolgstappen zijn.

De middagsessies maken zo inzichtelijk welke thema's verder opgepakt moeten worden in de werksessies en zomertours die in de loop van 2022 nog gepland zullen worden.

- **Middagsessie A: Vitale systemen**

Centrale vraag: Welke systemen vallen tussen stadsbrede visievorming en gebiedsgerichte uitvoering (= tactisch gat)? Welke beslissingen moeten er hier genomen worden en hoe gaan we daarmee aan de slag?

Cases van cluster A:

- Laakhavens: grote ambities, knellende ruimte / Den Haag
- Vergroening Stadsboulevards / Rotterdam
- Transformatie Dordwijkzone naar Stadspark XXL / Dordrecht
- Klimaatmaatregelen binnenstad / Tilburg

Verbonden ontwikkelteams:

- OT 2
- OT 6

- **Middagsessie B: Afwegingskader**

Centrale vraag: Er zijn veel ambities die worden geprojecteerd op de publieke ruimte; Hoe bepaal je welke voorrang krijgen in een bepaalde straat of wijk? Welke instrumenten bestaan er al om deze afweging te maken?

Cases van cluster B:

- Stedelijk programmeren / Apeldoorn
- Inrichtingsleidraad openbare ruimte / Groningen
- Verticaal kabels en leidingen systeem / Leiden
- Verbreed programmeren openbare ruimte / Amersfoort
- Integraal programmeren / Purmerend
- Vernieuwing naoorlogse woonwijk Zuid-West / Leiden
- Integrale ontwerpmethodologie openbare ruimte / Amsterdam

Verbonden ontwikkelteams:

- OT 1
- OT 2
- OT 5

- **Middagsessie C: Rol van de gebiedsregisseur**

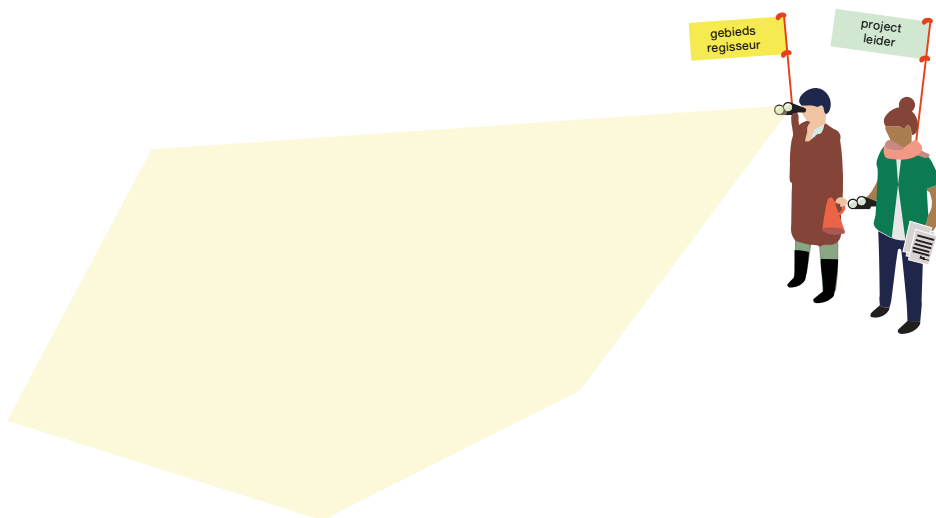
Centrale vraag: Welke competenties heeft een gebiedsregisseur nodig om sociale en ruimtelijke vraagstukken aan elkaar te koppelen?

Cases van cluster C:

- Sprenkelaar, samen aan de slag in de wijk! / Apeldoorn
- Integrale wijkaanpak Slaaghwijk / Leiden
- Meerzicht, integrale wijkaanpak / Zoetermeer
- Herinrichting Groenewoud / Tilburg
- Toekomstproof Reyeroord / Rotterdam

Verbonden ontwikkelteams:

- OT 1
- OT 3

- **Middagsessie D: Kosten-baten analyse**

Centrale vraag: Hoe breng je de baat- en kostenhouders in beeld en hoe kom je samen tot een haalbare business case?

Cases van cluster D:

- Wallengebied, integrale ontwerpaanpak / Amsterdam
- Naar een toekomstbestendige Bomenbuurt / Den Haag
- Buurtaanpak De Staart / Dordrecht

Verbonden ontwikkelteams:

- OT 3
- OT 4

TERUGBLIK: VIER CLUSTERS EN DROOMPROCES

Oogtsessies

De ateliermeesterploeg organiseerde aan het begin van 2022 vier oogtsessies, die clusters van gelijkaardige cases samen brachten om ervaringen uit te wisselen en om concrete struikelblokken te benoemen. De clusters staan hieronder opgesomd.

- **Cluster A**
Inrichting centrum-stedelijke zone vanuit druk/momentum stedelijke ontwikkelingen

Welk instrumentarium kan opgesteld worden voor de integrale aanpak van de openbare ruimte van centrum-stedelijke zones die druk/momentum ervaren vanuit stedelijke ontwikkelingen waarbij sprake is van een verscheidenheid aan belangen, baathouders en spreiding van financiering?

Cases van cluster A:

- Laakhavens: grote ambities, knellende ruimte / Den Haag
- Vergroening Stadsboulevards / Rotterdam
- Transformatie Dordwijkzone naar Stadspark XXL / Dordrecht
- Klimaatmaatregelen binnenstad / Tilburg

- **Cluster B**
Inrichting openbare ruimte vanuit methodische (innovatieve) aanpak

Hoe kan een integrale beheer- en herinrichtingsaanpak voor de openbare ruimte op stedelijk niveau doorwerken in de operationalisatie van concrete projecten, en vice versa: hoe kunnen concrete projecten bijdragen aan de ontwikkeling van een integrale beheer- en herinrichtingsaanpak voor de openbare ruimte op stedelijk niveau?

Cases van cluster B:

- Stedelijk programmeren / Apeldoorn
- Inrichtingsleidraad openbare ruimte / Groningen
- Verticaal kabels en leidingen systeem / Leiden
- Verbreed programmeren openbare ruimte / Amersfoort
- Integraal programmeren / Purmerend
- Vernieuwing naoorlogse woonwijk Zuid-West / Leiden
- Integrale ontwerpmethodode openbare ruimte / Amsterdam

- **Cluster C**
Herontwikkeling verouderde woonwijken vanuit verbinden fysieke én sociale opgave

Hoe kunnen we de focus van verschillende ruimtelijke projecten zo op elkaar afstemmen dat het de fysieke en sociale leefbaarheid van de woonwijk optimaliseert?

Cases van cluster C:

- Sprenkelaar, samen aan de slag in de wijk! / Apeldoorn
- Integrale wijkaanpak Slaaghwijk / Leiden
- Meerzicht, integrale wijkaanpak / Zoetermeer
- Herinrichting Groenewoud / Tilburg
- Toekomstproof Reyeroord / Rotterdam

- **Cluster D**
Upgrade openbare ruimte vanuit urgente vervangingsopgave in druk bezette ondergrond

Hoe kunnen urgente vervangingsopgaven in de ondergrond worden ingezet om tegelijk in de planning en financiering ruimte te vinden voor een upgrade van de openbare ruimte?

Cases van cluster D:

- Wallengebied, integrale ontwerpaanpak / Amsterdam
- Naar een toekomstbestendige Bomenbuurt / Den Haag
- Buurtaanpak De Staart / Dordrecht

Samen leggen we de puzzel

Hoe te komen tot een integrale ontwerp- en beheersaanpak van transitieopgaven? Dat is waar deze City Deal om draait. Aan de hand van **casussen** krijgen we een kans om nieuwe methoden te testen, om de moeilijkheden in kaart te brengen én om deze te overbruggen. Zo formuleren we stap voor stap een **nieuwe aanpak voor de openbare ruimte**, dat de veelheid aan toekomstopgaven integreert en dat een weerslag zal hebben voor het hele Rijk.

De **ontwikkelteams** onderbouwen, onderzoeken en voeren deze aanpak vanuit **verschillende invalshoeken** en met **verschillende verrijkers**. De oplossing voor het complexe vraagstuk ligt zowel in korte termijn tests als lange termijn visies, zowel in het doorspitten van specifieke deelvraagstukken als in het bevoorren van het overzicht.

Hoe leggen we samen deze puzzel, daar moeten we samen een antwoord op bieden. De **Ateliers** bieden de kans om samen te komen en kennis en inzichten uit te wisselen. De QR-code hiernaast brengt je via het community platform naar het **Werkboek**, dat ruimte biedt voor reflectie aan de hand van rode lijnen. Hier nemen we een stapje terug, zoomen we uit en sturen we bij.

Op deze **poster** staat een overzicht van de ontwikkelteams en de cases die deelnemen aan de City Deal Openbare Ruimte.

Zes ontwikkelteams

<p>Ontwikkelteam 1 Integrale opgave en beleidsontwikkeling</p> <ul style="list-style-type: none"> Afwezigheidskader voor integraaliteit op gebiedsniveau Innovatieontwikkeling (koppelingen onder- en bovengrond) Kennisontwikkeling (bodembiodiversiteit in de stad) Kennisontwikkeling sociale transities in de openbare ruimte (participatie, kansengelijkheid, veiligheid, toegankelijkheid, beschikbaarheid) 	<p>Ontwikkelteam 2 Stedelijk programmeren en samenwerken</p> <ul style="list-style-type: none"> Via interviews tussen gemeenten gezamenlijk leren hoe tot een stedelijk en integraal programma te komen Principes en processen beproeven Kennis toegankelijk maken via een routekaart/handleiding en een catalogus van bestaande oplossingen 	<p>Ontwikkelteam 3 Integraal uitvoeren</p> <ul style="list-style-type: none"> Wijkgericht: Verbinden van meerdere opgaven Wijkgericht: Afstemmen van de verschillende geplande werkzaamheden en investeringen in de wijk Integraal: Knoopunten analyse voor integraal werk > doorvertaling besluitvorming Participatie: Intern (transversale samenwerking gemeentes) en extern (bewoners en samenwerkingspartners)
<p>Ontwikkelteam 4 Stedelijk investeren en business cases</p> <ul style="list-style-type: none"> Bundelen van integrale investeringsmiddelen; Instrumenten en mechanismen in kaart brengen die de financiering van een interventie dat meerdere doelen dient mogelijk maken Meten en versieren van mogelijke baathouders, van terugverdientijd, van 'taal/indicatoren' performance om interventie te kunnen meten. Financieren van voorinvesteringen 	<p>Ontwikkelteam 5 Data-gedreven sturen</p> <ul style="list-style-type: none"> Slimmer omgaan met bestaande data, leren van praktijk-cases Identificeren van noden en methoden ontwikkelen <ul style="list-style-type: none"> Nieuwe methodes Nadere afspraken Naar landelijke / sectorale (stelsel-)afspraken of richtlijnen (roadmap voorbij naar CDOR) 	<p>Ontwikkelteam 6 Harmonisatie regelgeving</p> <ul style="list-style-type: none"> Inventory van regelgeving Casuslijst uitwerken + prioriteren regelgeving Ongedwongen als vehikel voor harmonisatie In de praktijk brengen van casuslijst + kennisdeling

Vier clusters van cases

A	Inrichting centrum-stedelijke zone vanuit druk/momentum stedelijke ontwikkelingen
B	Inrichting openbare ruimte vanuit methodische aanpak
C	Herontwikkeling verouderde woonwijken vanuit verbinden fysieke en sociale opgave
D	Upgrade openbare ruimte vanuit urgente vervangingsopgave in druk bezette ondergrond

A1 Laakhavens – grote ambities, knellende ruimte

Wat? De twee Laakhavens bereikt de top van de stad en de stad wordt omringd door water. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Den Haag

A2 Transformatie Dordwijkzone naar Stadspark XXL

Wat? De Dordwijkzone wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Dordrecht

A3 Vergroening stadsboulevards

Wat? De stadsboulevards in Rotterdam worden vergroend met bomen en planten. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Rotterdam

A4 Klimaatmaatregelen binnenstad

Wat? Klimaatmaatregelen worden genomen in de binnenstad van Tilburg. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

B1 Stedelijk programmeren

Wat? De stad Apeldoorn wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Apeldoorn

B2 Inrichtingsleidraad openbare ruimte

Wat? De stad Groningen wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Groningen

B3 Verticaal kabels en leidingen systeem

Wat? Het systeem voor kabels en leidingen wordt verbeterd in Leiden. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Leiden

B4 Verbreed programmeren openbare ruimte

Wat? De stad Amersfoort wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

B5 Integraal programmeren

Wat? De stad Purmerend wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Purmerend

B6 Vernieuwing woonwijk Zuid-West

Wat? De woonwijk Zuid-West in Leiden wordt vernieuwd. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Leiden

B7 Integrale ontwerp methode openbare ruimte

Wat? De methode voor het ontwerp van openbare ruimte wordt verbeterd. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Amsterdam

C1 Sprenkelaar, samen aan de slag in de wijk!

Wat? De wijk Sprenkelaar in Apeldoorn wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

C2 Integrale wijkaanpak Slaagwijk

Wat? De wijk Slaagwijk in Leiden wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Leiden

C3 Meerzicht, integrale wijkaanpak

Wat? De wijk Meerzicht in Zoetermeer wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Zoetermeer

C4 Herinrichting Groenewoud

Wat? De wijk Groenewoud in Tilburg wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Tilburg

C5 Toekomstproof Reyeroord

Wat? De wijk Reyeroord in Rotterdam wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

D1 Wallengebied, integrale ontwerp aanpak

Wat? De wijk Wallengebied in Amsterdam wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Amsterdam

D2 Naar een toekomstbestendige Bomenbuurt

Wat? De wijk Bomenbuurt in Den Haag wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Den Haag

D3 Buurtaanpak De Staart

Wat? De wijk De Staart in Dordrecht wordt omgezet naar een stadspark van 200 hectare. Het gebied wordt omringd door water en de stad wordt omringd door water.

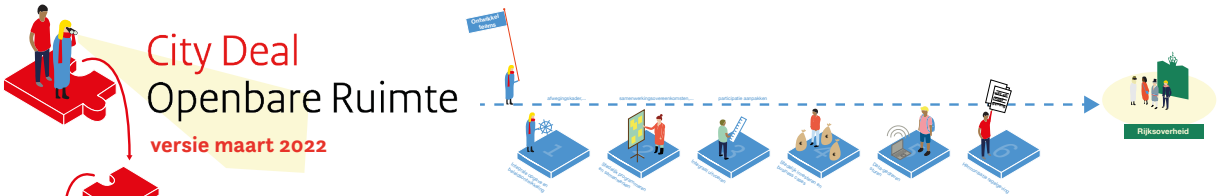
Type opgave: Schaal: Timing: 2014 - 2020

Dordrecht

Visualisatie 'droomproces'

Het resultaat van deze oogstsessies vertaalde zich in een 'droomproces': een bundeling van goede ideeën en inzichten over hoe men in de (liefst zeer nabije) toekomst wilt gaan samenwerken om te komen van visie tot integrale uitvoering. Dit droomproces is weergegeven op een poster, zie hiernaast.

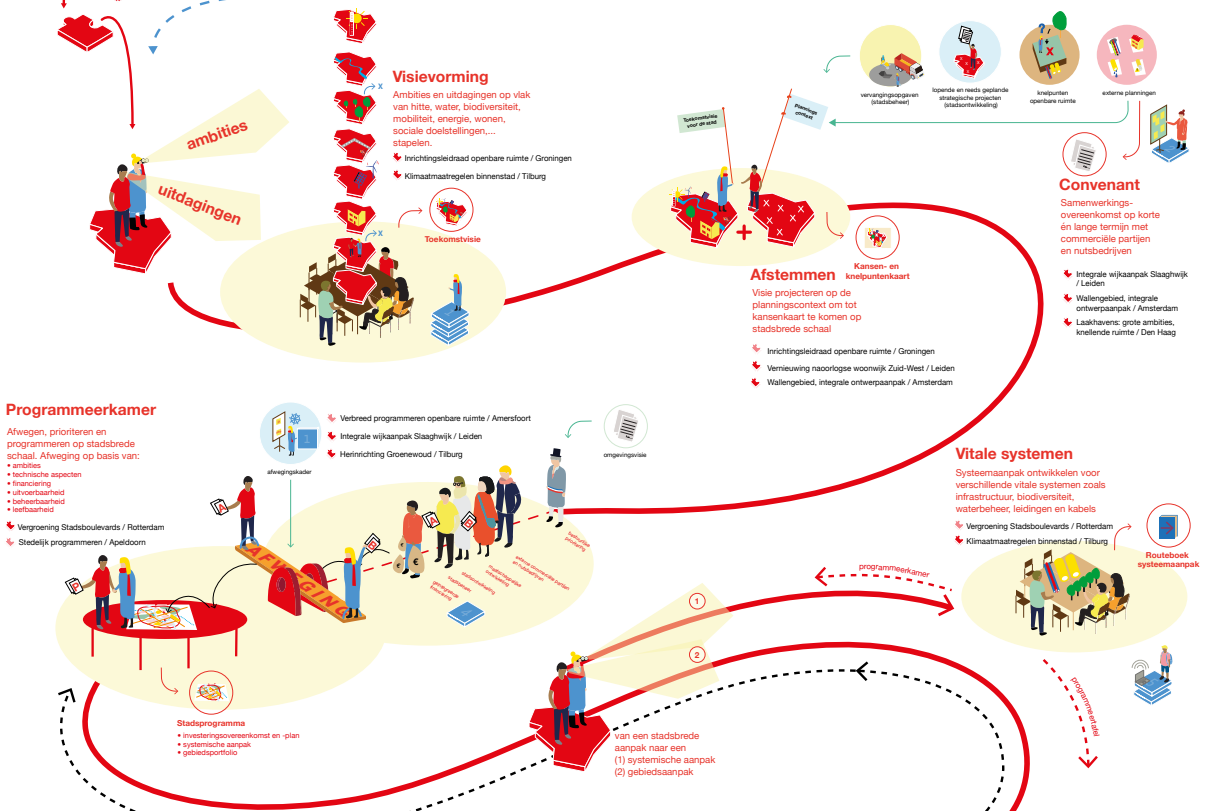
De verbeelding van dit droomproces dient voornamelijk als opening voor verder gesprek. In die zin zal de verbeelding van het droomproces naast het beantwoorden van een aantal vragen, nog veel meer nieuwe vraagstukken en denkrichtingen creëren (Waar situeert het stedelijk programmeren zich precies en wat houdt dit in? Hoe moeten we de verschillende ambities afwegen ten opzichte van elkaar? Waar krijgt het verzamelen van data nu juist een plek?). Het dient daarom vooral als onderlegger die ons stimuleert om met elkaar in dialoog te gaan, om knelpunten aan te wijzen en om de pen vast te pakken, nieuwe pijlen bij te tekenen en tussenstappen en cruciale actoren toe te voegen.

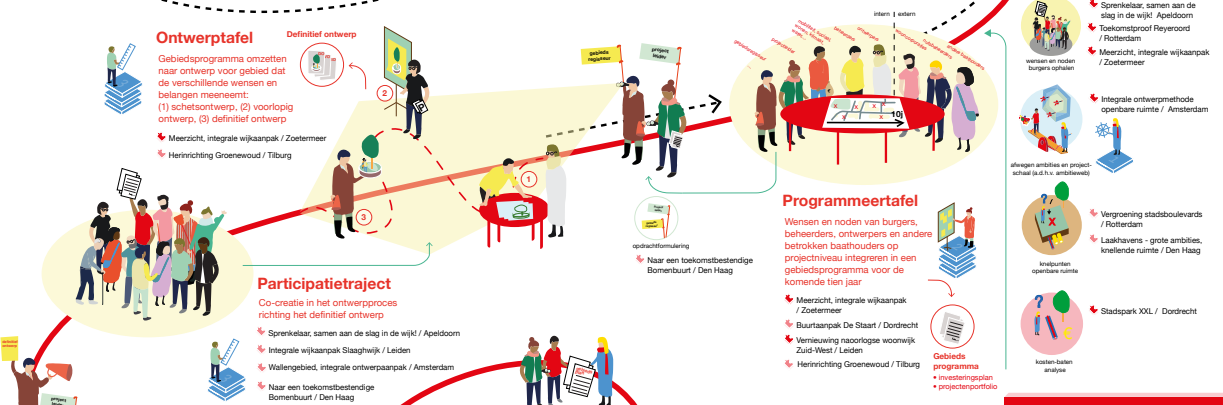
City Deal Openbare Ruimte

versie maart 2022

strategisch niveau

tactisch niveau

uitvoeringsniveau

In de City Deal Openbare Ruimte werken gemeentes, ministeries en kennisinstellingen samen aan de integrale aanpak van transitie in de openbare ruimte. Na een intensieve reeks oogstsessies bij de cases bundelen we hun goede ideeën en ambities in een droomproces: hoe willen we gaan samenwerken om te komen van visie tot integrale uitvoering? Deze poster geeft een eerste aanzet tot dit proces en vormt zo een onderlegger voor verder gesprek met de ontwikkelteams en de deelnemers van de City Deal. Zo verzamelen we al de puzzelstukken die nodig zijn om dit droomproces te verwezenlijken!

VOORUITBLIK: 2022 EN 2023

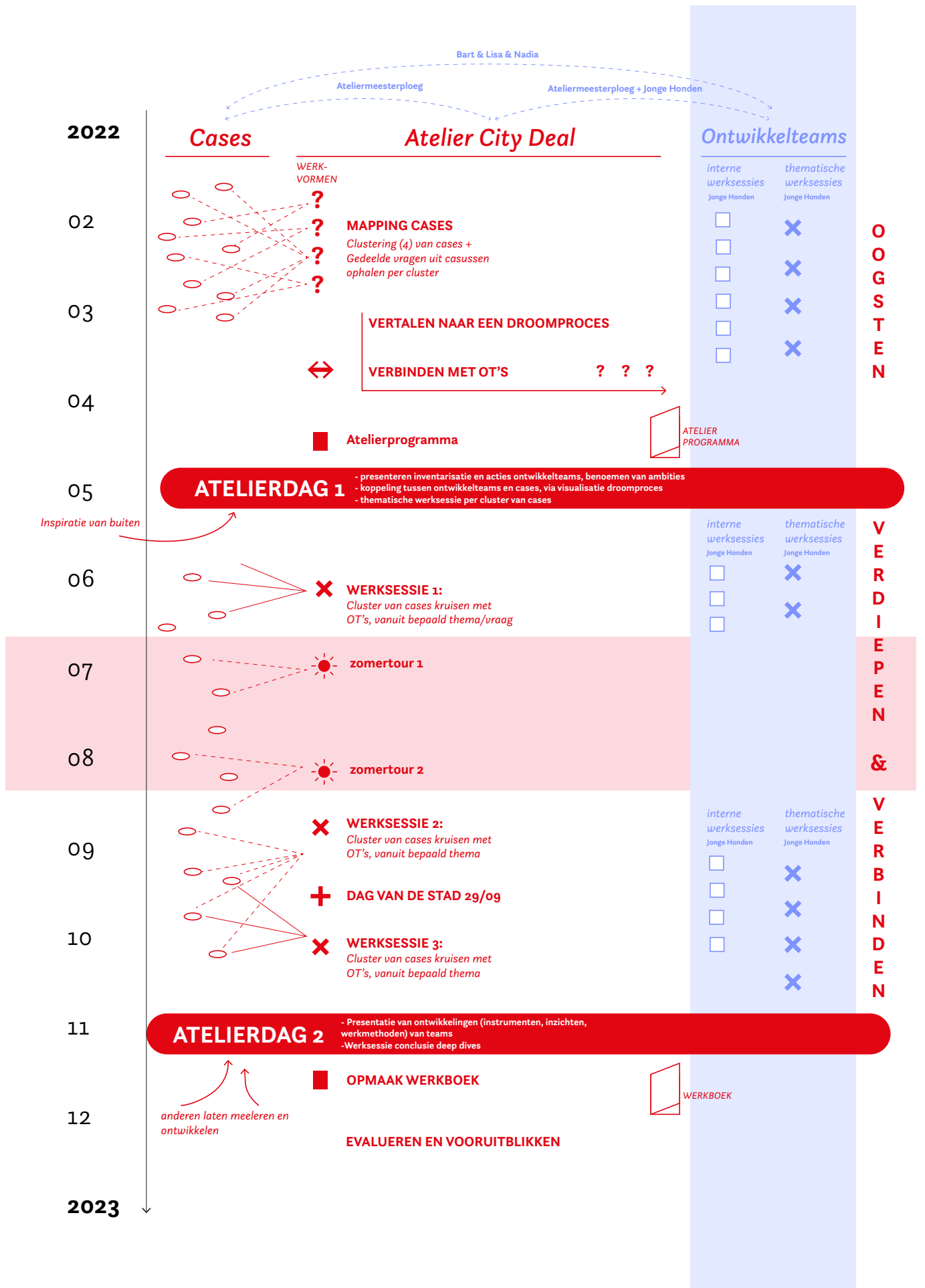
Vervolgplannen 2022

De komende maanden van 2022 ziet het programma van de City Deal Openbare Ruimte er als volgt uit:

- 2 Atelieldagen: We organiseren twee keer per jaar integrerende en overkoepelende Atelieldagen voor alle deelnemers van de City Deal. Na een atelieldag verwerken we de inzichten in het werkboek.
- 3 Werksessies: Elke werksessie focust zich op een bepaald vraagstuk of thema dat relevant is voor meerdere cases en ontwikkelteams.
- 2 Zomertours: In de zomer zitten we niet stil en vinden er twee inspirerende en inhoudelijke zomertours plaats.
- 1 Dag van de Stad: de City Deal Openbare Ruimte is onderdeel van de Dag van de Stad op 29 september 2022 in Tilburg.

Perspectief op 2023

Naar verwachting zullen de Ateliers in het derde jaar kunnen worden benut om de nodige 'montages van samenwerking' voor opschaling te ontwerpen: op welke types opgaven kan het Rijk een regisseursrol aannemen en lokale besturen meer vrijheid geven, waar is net sturing nodig? En in welke samenwerkingsvorm, met welke instrumenten maken we dit mogelijk? In dat derde jaar zullen de Ateliers verder worden ingezet voor een maximale overdracht binnen en buiten de community-of-practice van de City Deal.

Atelierdag 19 mei,
programmaboekje
versie april 2022

Ateliermeesterploeg:

**ARCHITECTURE
WORKROOM
BRUSSELS**